

Měšťan, Antonín

Slovensko v názvech pražských ulic

In: *Literatury v kontaktech : (jazyk - literatura - kultura)*.
Pospíšil, Ivo (editor); Zelenka, Miloš (editor). 1. vyd. Brno:
Masarykova univerzita, 2002, pp. 114-115

ISBN 80-210-2841-6

Stable URL (handle):

<https://hdl.handle.net/11222.digilib/133302>

Access Date: 28. 11. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

Slovensko v názvech pražských ulic

ANTONÍN MĚŠŤAN (PRAHA)

Názvy ulic byly a jsou politikum – proč by se jinak stále měnily v závislosti na tom, jaký režim nebo jaká politická atmosféra zrovna panuje. Hlavní město Praha je velmi poučný příklad těchto změn v místopisných názvech. Dlouho město ovládal německy mluvící a citící patriciát, a tak není divu, že se v názvech ulic, nábřeží, náměstí, mostů atd. objevovala jména, související s habsburskou dynastií a rakouskými a německými osobnostmi. Výjimečně se dařilo prosadit jména českých vlastenců. Připomínat Slováky a Slovensko – a ovšem i jiné Slovany a jejich země – dlouho téměř nešlo.

S počestvováním pražské městské správy a zároveň s čistě českými správami tehdejších pražských předměstí se v poslední čtvrtině 19. století dařilo uplatňovat jména českých a jiných slovanských osobností a slovanských měst v pražských místních názvech. V roce 1889 dostala jedna z ulic na Královských Vinohradech název Nitranská – a toto jméno nese dodnes. Královské Vinohrady byla obec sebevědomé české buržoazie a ta zdůrazňovala své české – a zčásti – slovanské přesvědčení. Už v roce 1880 proto dostal na Královských Vinohradech svou ulici Pavel Josef Šafařík (ulice se tak jmenuje dosud). Šafařík byl ovšem v Praze považován za českého slavistu, narozeného na Slovensku.

Dnes má Praha kolem 55 „slovanských“ místních názvů. Také slovenské názvy v Praze se objevovaly a mizely podle politických podmínek. Tak Štefánikova třída na Smíchově nesla tento název v letech 1919 až 1940. Po pauze, způsobené nacisty, se Štefánikovo jméno vrátilo do této třídy v letech 1945–1952, kdy nastala až do roku 1990 komunistická pauza. A Štefánikova třída má znovu své jméno – doufejme navždy. Štefánikův most přes Vltavu, jehož prodloužením je dnes tunel pod Letnou, se po vynikajícím Slovákovvi jmenoval v letech 1919–1940, pak v letech 1945–1947 a znovu od roku 1997. Někdy komunistický režim dal slovenské (a ovšem i jiné) názvy tam, kde se chtěl zbavit pro něho nepohodlných místních označení. A tak Svatovítská ulice, vedoucí od Vítězného náměstí směrem k chrámu svatého Víta, dostala název Slovenského národního povstání, v roce 1992 byl však obnoven tradiční název Svatovítská.

Po druhé světové válce dostal v roce 1945 ulici Ján Kollár, v roce 1947 politik Vavro Šrobár, v roce 1948 Jozef Gabčík. Od roku 1947 má Praha Košickou a od roku 1951 Banskobystrickou ulici. Roku 1952 přibylly ulice kapitána Nálepky a spisovatele Jilemnického. Od roku má pražská čtvrť Liboc Špotzovu ulici. Tehdy v oné ulici ještě žila matka Otakara Špotze, jednoho z nejmladších bojovníků Slovenského národního povstání. Pražan Otakar Špotz, narozený v roce 1928, odešel v létě 1944 jako šestnáctiletý bojovat na Slovensko. Byl zajat a v lednu 1945 popraven.

V roce 1964 přibylly v Praze ulice Trenčinská, Tmavská, Vrútecká a Žilinská. Praha má také Bratislavské náměstí. V roce 1968 přišla řada na hrad Beckov – od té doby se jedna ulice jmenuje Beckovská.

Přibylly ulice v nových pražských sídlištích a část z nich dostávala jména, spjatá se Slovenskem. Je to možná překvapující, ale Praha dostala nejvíc „slovenských“ názvů v době tzv. normalizace, v letech 1969 – 1989. A tak od té doby je v českém hlavním městě například ulice Bazovského, dále Bellušova, Benkova, Bernoláková, Červeňanského, Flöglöva, Galandova, Hečkova, Hroncova, Hurbanova, Jánošíkova, Jašíkova, Kukučínova, Matášková, Murgašova, Novomeského, Podjavorinské, Raššova, Sládkovičova, Štúrova, Tajovského. A podle slovenských místních názvů přibyla taková jména jako Tatranská, Donovalská, Dunajecká, Dunajská, Kremnická, Kriváňská, Sliachská, Zvolenská. A Praha má ovšem i Slovenskou ulici.

Pozůstatky období tzv. normalizace jsou pražské ulice, dodnes nesoucí jména slovenských komunistických funkcionářů, k nimž patří například Pavel Boroš, Ondrej Cyprich, Ladislav Exnár, Ladislav Lečko, Alexander Markuš. Praha má ovšem nadále také ulice, pojmenované po českých, ruských a dalších komunistických funkcionářích – bůhví proč. Někdy možná proto, že na pražském magistrátu se už neví, po kom se vlastně nějaká ulice jmenuje.

Po roce 1989 dostali v Praze ulice například Emo Bohun a Dominik Tatarka.

Bylo by dobře, kdyby české hlavní město dostávalo v budoucnu hodně nových slovenských názvů. Příležitostí by se našly – je přece možné přejmenovat ulice, dosud nesoucí jména slovenských a jiných komunistických funkcionářů. A ve velkoměstě Praze každým rokem přibývají nové ulice ve vznikajících zástavbách, takže část z nich by mohla dostat „slovenské“ názvy. A to, co platí o Praze, se týká i jiných českých měst.

Bylo by ostatně zajímavé dovědět se, jak je to například s „českými“ místními názvy v hlavním městě Slovenska Bratislavě. A ovšem také v jiných slovenských městech.